

Op deze manier is namelijk het buskruit uitgevonden. Een monnik te Freiburg experimenteerde met allerlei middeltjes in de hoop de steen der wijzen te vinden. Een enorme ontploffing was het gevolg...

Al gauw ontdekte men waar je buskruit het best voor kon gebruiken en zo verschenen omstreeks 1330 de eerste primitieve vuurwapens in Europa, en werd in 1346 voor het eerst een kanon afgeschoten...

Berthold Schwartz, wat flik je me nou?

Ik mengde wat salpeter, zwavel en houtskool met wat vogel-poep. Laten we 't nog eens proberen!

Best, maar dan dit keer zonder vogel-poep. Pietje is er helaas in gebleven!

Een monsterlijk wapen! Je kunt van de knal wel DOOF worden!

Maar goed... terug naar Karel V... Karel besloot de hervormingen te verbieden en al die nieuwe ideeën te vuur en te zwaard te bestrijden. Via plak-katen (aanplakbiljet-ten) liet hij weten dat iedere ketter (iemand die van het "ware" geloof afdwaaft) op de brandstapel terecht zou komen.

Die Karel legt ons wel het vuur aan de schenen, zeg!

Branden in de hel zal hij, die vervloekte schurk!

Jij eerder op de brandstapel, als je nu zou horen wat je zegt!

Helaas bleef het niet bij dreigementen. In Antwerpen en Brussel werden de eerste ketters veroordeeld. In het noordelijk deel der Nederlanden was Jan de Bakker, pastoor van Woerden, het eerste slachtoffer. In 1525 werd hij te Den Haag terechtgesteld...

Wat een tijd! Mensen die elkaar afmaken vanwege een ander geloof!

Ach, We zijn nu vijfhoederd jaar verder en in feite is er echt niet veel veranderd. Lees de krant maar!

Hoe streng Karel ook optrad, het aantal hervormden werd steeds groter. In 1555 deed Karel tenslotte, oud en zwak geworden, te Brussel afstand van de troon. Een van de lieden die hem daarbij ondersteunde was Willem van Oranje!

FILIPS II

KAREL V

WILLEM v. ORANJE

Willem van Oranje? Is dat soms familie van eh...

Precies! 'n Voorvader van onze huidige koningin Beatrix. Over Willem, en Karels zoon en opvolger Filips de Tweede zullen we het de volgende keer hebben...

AJUW!
Prettige vakantie!

Een maand later...

Hoi Methusalem!
Hier ben ik weer!

Hiero...
Ik zoek Willem de
Zwüger...

Hé! Waar
zit je?

Hebbes...
pfff!

Dillenburg

Willem van Oranje-Nassau,
één van de voornaamste
edelen aan het hof van Karel
V werd in 1533 op het kasteel
Dillenburg in Nassau te
Duitsland geboren. Zijn vader
Willem de Rijke was er graaf.
Zijn moeder heette Julliana
van Stolberg.

Toen Willem elf jaar was, erfde hij van een neef stukken land in de Nederlanden en het prinsdom Orange, een gebied in Zuid-Frankrijk. Vandaar de naam PRINS Willem van Oranje...

Ach Sjuul, wie
weet komt 't
hem later nog
wel van pas!

Onze neef René van
Chalons lijkt wel gek om
onze Willempie tot z'n erfge-
naam te benoemen. Wat
moet zo'n snotaap met al
die grond en een titel?

Qui esta en
wat mot
je?

Wilhelmus van
Nassau ben ik van
Duitse bloed en ik
kom hier om de
koning van Hispanje
te eren!

Omdat Karel de
Vijfde die gebieden
niet in "lutherse
handen" wilde zien,
liet hij Willem naar
de Nederlanden
komen. In Breda en
later in Brussel
werd Willem aan
Karels hof katho-
liek opgevoed...

Net toen ik binnen-
kwam zei je Willem de
Zwüger. Hoe komt hij
aan die naam? Zei hij
nooit wat?

Welnee. In 1559 werden de hertog van Alva, waar we het straks nog uitgebreid over zullen hebben, en Willem door Filips II naar Frankrijk gestuurd om over vrede te praten...

Om zich geen vijandigheid op de hals te halen zweeg Willem toen...

Toen het volk in de Nederlanden dit hoorde, werd "de Zwijger" een scheldnaam. Later zag men in dat geval het wijst was en werd het een ere naam...

En wat stelt uwe hoogheid voor als we vrede tekenen?

Dat we alle ketters in Frankrijk en uw gebieden om zeep helpen, mijn waarde!

Huh?

Ik kan niet goedkeuren dat vorsten over 't geweten van hun onderdanen heersen en vryheid van geloof verbieden!

Jij bent 't daar toch ook mee eens, hè Willem?

Een heel wijs besluit... heheh!

Ik zou dat hulpje van jou maar in de gaten houden, Alva!

Karel de Vijfde raakte zeer gesteld op de jonge prins en ook Filips de Tweede was op het moment dat hij de regering van zijn vader overnam dikke maatjes met Willem. Hij benoemde hem zelfs tot stadhouder van Utrecht, Holland en Zeeland...

Een hele eer, Oranje! Wees die waardig!

Vertrouw op mij, o heer!

Al spoedig bleek dat Filips een heel ander soort vorst was dan zijn vader Karel. Filips had altijd in Spanje gewoond waar geen steden of gewesten die vryheden verkregen hadden, bestonden. Alle macht was daar in handen van de koning. Filips hield geen rekening met wat men in de Nederlanden gewend was en wilde onze gewesten net zo besturen als Spanje!

Filips haalde zich de woede van de mensen vooral op de hals door hele zware belastingen te eisen...

Hij voerde o.a. de tiende penning in. Dit betekende dat ieder die wat verdiende een tiende gedeelte aan de Spanjaarden moest afstaan. Ook begon Filips de protestanten nog strenger aan te pakken...

En daarom eist uw vorst tienduizend kronen van de stad! En viug wat!

D-dat is schandelijk!

Waarom voert Granvelle het woord en zegt Filips zelf niets?

Omdat hij onze taal niet spreekt! Hij kent enkel Spaans!

Carai, gringo! Cuidado!

Het zal je niet verbazen dat de verhouding tussen de Spanjaarden en de inwoners van de Lage Landen hierdoor snel slechter werd.

BIEBIEBIEBIE

Filips bleef vier jaar in de Nederlanden en besloot toen naar zijn geliefde Spanje terug te keren...

Ik vond het vreselijk in dat kouwe kikkerlandje... bah!

COSTA BRAVA-VAA! COSTA BRAVA!

Iglesias, je zingt vals!

Olé! Op naar de Spaanse zon, majesteit!

De adel en het volk waren reuzeblij dat Filips ophoepelde, maar veel schoten ze er niet mee op. De Spaanse troepen bleven achter en Filips had zijn halfzuster Margaretha van Parma tot landvoogdes benoemd...

Margaretha werd bijgestaan door stadhouders die bepaalde gebieden of steden voor haar bestuurden. Zoals al gezegd, was Willem van Oranje er daar één van. Twee andere belangrijke stadhouders waren Willems vrienden Egmond en Hoorne...

Gelukkig geen Spaanse les meer voor mij!

Ja, Margaretha spreekt tenminste meerdere talen! Met haar valt te praten...

Poe! Dat moet je nog maar afwachten. Ze heeft Filips beloofd de wetten nog strenger na te leven!

Over de stadhouders Oranje en Aremberg heb ik geen klachten!

Egmond én Hoorne moeten hun hoofd er 'n beetje bij houden! Dat stelletje losbollen!

Slik!

Hoe meer mensen vanwege hun godsdienstovertuiging gedood werden, hoe sterker de haat en het verzet tegen Filips toenam. Zelfs de katholieken keurden in sommige gevallen zijn gruweldaden af...

Reeds tweeduizend edelen hebben het smeeksbrief ondertekend! Dit moet toch overtuigen, vrienden!

Uiteindelijk besloot een aantal edelen te proberen zachtere maatregelen tegen de ketter te verkrijgen. Zij sloten in 1565 een verbond en stelden een verzoekschrift op...

Het gewone volk heeft op straat ook handtekeningen verzameld, maar ja... eh... kijk...

Jij moet 't Margaretha maar geven, Van Brederode!

De landvoogdes was behoorlijk onder de indruk toen tweehonderd edelen haar in Brussel opzochten. Zij beloofde hun verzoek aan Filips II over te brengen...

Ce ne sont que des GUEUX!*

'n Indrukwekkende stapel! Oud papier brengt heel wat op tegenwoordig.

Het woord "gueux" (Het Franse woord voor "bedelaars") werd al spoedig verneerlandst tot GEUS! De leden van het verbond en hun aanhangers noemden zich vanaf dat moment GEUZEN!

*Het zijn slechts bedelaars!

De protestanten kregen opeens een beetje hoop, hoewel er na het aanbieden van het verzoekschrift aan Margaretha niet echt iets beloofd was. Ze organiseerden steeds vaker kerkdiensten in de open lucht, die men "hagenpreken" noemde...

BOE!

Ik zie die tuinman iedere zondag snoeien, maar 't lijkt niet dat de haag korter wordt!

Rare jongens, die Nederlanders!

Even wachten nog, dominee! Ze zijn bijna weg!

Er waren namelijk alleen maar katholieke kerkgebouwen. De protestanten kwamen daarom stiekem bijeen in het open veld.

Tussen prins Willem van Oranje en Filips de Tweede ging het steeds slechter. Ondanks de bloedige en steeds strengere vervolgingen tegen de protestanten werd hun aantal steeds groter...

Plotseling kwamen in Vlaanderen de protestanten in opstand. Ze drongen de katholieke kerken binnen en sloegen alles kort en klein

Ze roofden alles wat maar waarde had en vernielden de schitterendste kunstschaten... Het oproer, ook wel de **BEELDENSTORM** genoemd, sloeg over naar Holland en Zeeland en al gauw was het hele land in rep en roer...

En een haag is zeker een strook struikgewas die als afscherming dient? Ik snap 't.

Uiteraard waren de katholieken diep geschokt en Filips' woede was verschrikkelijk toen het nieuws hem bereikte...

Madre mia! Welke onverlaat heeft dat op zijn geweten?

Wat 'n stomme vraag! De ketters natuurlijk! **MAAR IK ZAL ZE!**

Om deze wandaad te straffen, en de Nederlanders gehoorzaamheid te leren, stuurde Filips de hertog van Alva naar de Nederlanden om Margaretha te vervangen...

...EN MET HEM 10.000 SPAANSE EN ITALIAANSE SOLDATEN!

Een heleboel mensen in de Nederlanden sloegen op de vlucht toen Alva kwam. Ook prins Willem. Hij ging gauw naar zijn familieslot in Dillenburg...

Don Fernando de Toledo, de hertog van Alva, richtte hier meteen een hele strenge rechtbank op, die de bijnaam "de bloedraad" kreeg omdat zoveel mensen erdoor ter dood veroordeeld werden.

Waarom deed je dat? Alleen maar uit wraak op die beeldenstorm?

Ook, maar vooral om met de ketters af te rekenen! En natuurlijk om de Nederlanders af te leren tegen het Spaanse gezag in opstand te komen!

Vooraf dat laatste was belangrijk, want intussen zat de prins in Dillenburg niet stil! Hij verkocht een heleboel bezittingen om een huurleger te kunnen betalen...

Willem en zijn broers Lodewijk, Adolf en Hendrik besloten gezamenlijk de spanjaarden te verdriven en stelden een aanvalsplan op...

Hè toe, Willem... niet die oude wijngaard! Verkoop liever wat moeras!

Niet zeuren, Anna! Ik maak een goede prijs, waarvoor ik heel wat soldaten kan krijgen!

We moeten op meerdere plaatsen tegelijk 'n aanval ondernemen, broers!

Ja, Alva moet zijn leger dan in groepen verdelen om overal te kunnen zijn!

Als 't volk dat in de buurt van 't slagveld woont ons helpt, dan winnen we zeker!

Een slim plan! In 1568 vielen Lodewijk en Adolf van Nassau Groningen binnen. De slag bij Heiligerlee werd door hen gewonnen. Stadhouder Aremborg, die de Spaanse koning trouw was gebleven, sneuvelde. Ook Adolf kwam om het leven...

Helaas bleek er nog niet genoeg geld te zijn om ook op andere plaatsen met een leger te verschijnen...

Hoe kan dat nou? Dit plannetje kon toch niet mislukken? Jij had alles uitgerekend!

Telfoutje... 'n nulletje te weinig... sorry!

Toen Alva van de slag bij Heiligerlee hoorde, besloot hij er met zijn leger op af te gaan. Maar eerst wilde hij iets doen om de bevolking schrik aan te jagen. Hij liet de twee stadhouders Egmond en Hoorne te Brussel onthoofden...

DIT LOT TREPT IEDER DIE ZICH TEGEN SPANJE VERZET! MIL DEMONIOS!

Waarom Egmond en Hoorne? Zij zijn toch katholiek?

Ze zijn tegen de aanwezigheid van al die Spaanse soldaten! Vandaar!

Zij dienden Filips II toch trouw?

Alva trok nu op zijn gemak noordwaarts en versloeg het leger van Lodewijk. Dat was een makkie, want Lodewijks soldaten hadden al een tijd geen soldij (loon van een soldaat) gekregen en velen voelden er niets voor om zonder betaling te gaan vechten. Lodewijk zelf kon zich net op het nippertje in veiligheid brengen...

Juist toen Alva streng wilde optreden tegen enkele steden en gilden die tegen de hoge belastingen protesteerden, gingen de watergeuzen op 1 april 1572 tot de aanval over...

O hertog! U bent Den Briel kwijt!

De briel? Ik draag helemaal geen briel...

Nee, nee, het plaatsje Den Briel! De watergeuzen hebben het voor de prins opgeëist!

Watergeuzen?

Ja, velen die voor Alva's komst gevlucht waren, hadden hun toevlucht op zee gezocht...

Ze noemden zich de watergeuzen en leefden voornamelijk van de zeeroof. Hun buit verkochten ze in Engelse havens...

In 1572 stak de Engelse koningin daar een stokje voor omdat ze geen ruzie wilde met Filips. De watergeuzen verlieten de Engelse havens en kwamen voor de kust bij Den Briel terecht. Toen ze hoorden dat daar heel weinig Spaanse soldaten gelegerd waren, besloten ze het plaatsje te plunderen...

Stelletje piraten! Wij zijn DENEN en geen Spanjaarden! Met ons land zijn jullie toch niet in oorlog?

Ach, sorry hoor... Nu je 't zegt!

Volgende keer zullen we beter opletten, haha!

Vergissen is menselijk, nietwaar?

Hé veerman Koppelstock! Zitten er veel Spanjolen in de stad?

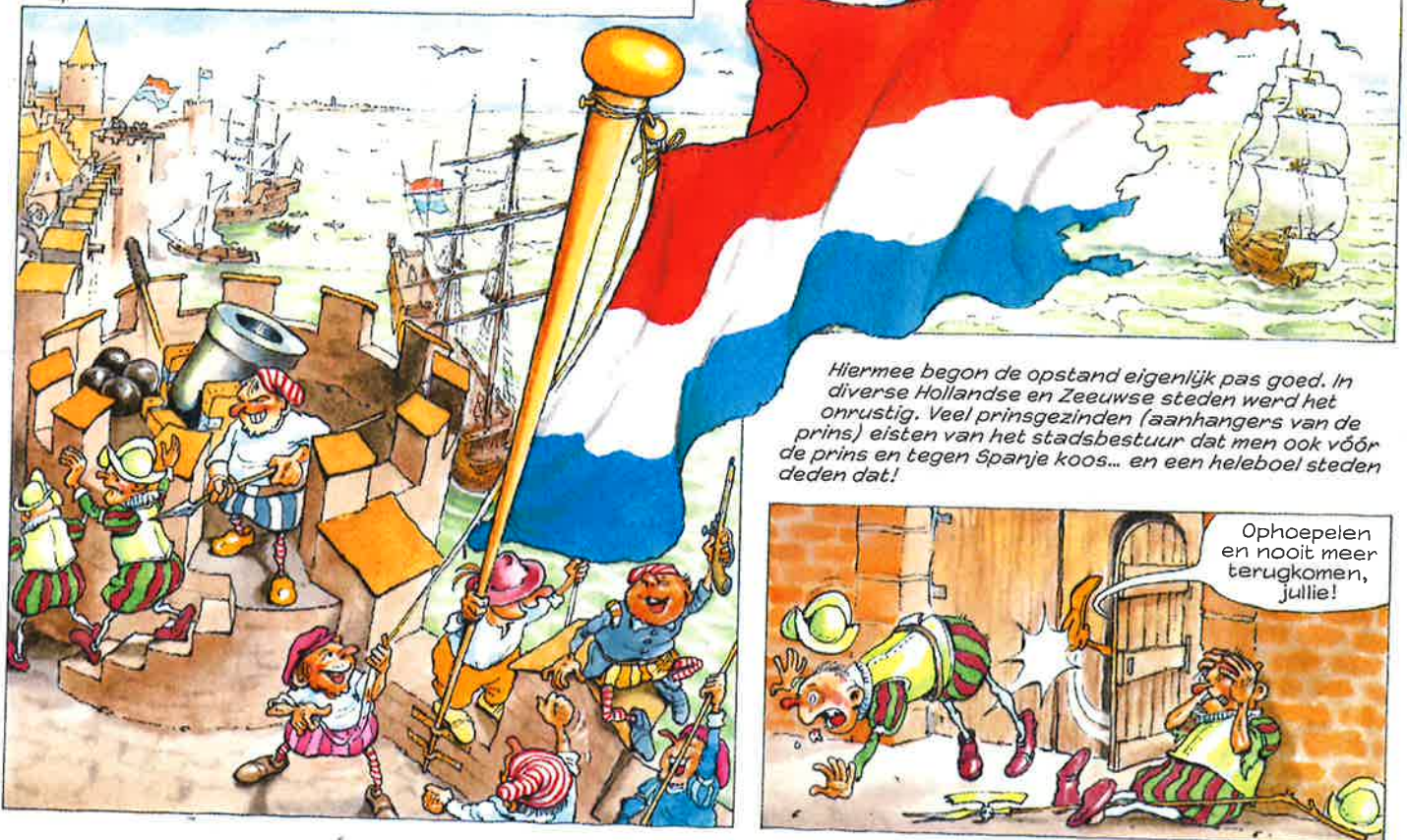
Welnee, Lumeij van der Marck! Als je wilt kun je ze makkelijk aan!

De aanvoerder van de watergeuzen besloot dat het beter was de stad voor de prins op te eisen! En zo werd Den Briel de eerste stad waarin de Spanjaarden niets meer te vertellen hadden...

Hiermee begon de opstand eigenlijk pas goed. In diverse Hollandse en Zeeuwse steden werd het onrustig. Veel prinsgezinden (aanhangers van de prins) eisten van het stadsbestuur dat men ook vóór de prins en tegen Spanje koos... en een heleboel steden deden dat!

Ophoepelen en nooit meer terugkomen, jullie!

Om de opstandige steden opnieuw te veroveren stuurde Alva datzelfde jaar nog zijn zoon Don Frederik met een groot leger naar het noorden...

Denk erom, zoon. Amsterdam en Middelburg zijn spaansgezind, die kun je overslaan!

Wees voorzichtig, Freddie!

Por Dios, patria y rey!

Neem je 'n cadeautje voor ons mee, papa?

Dit leger ging verschrikkelijk tekeer. Mechelen en Zutphen werden geplunderd. De hele bevolking van Naarden werd omgebracht en in 1573 sloeg men het beleg voor Haarlem.

BURGERMEESTER RIPPERDA! DE VIJAND NAAKT!

WAAR?

Nee, Kenau Simonsdochter Hasselaar! "Naakt" is 'n ander woord voor "nadert". De vijand nadert!

GEEF ZE VAN KATOEN, KENAU!

Iek voel nattigheid, CARAMBA!

Er lekt hier iets!

Mijn kuras zal nog roesten!

Zeven maanden duurde het voor de Haarlemmers zich moesten overgeven. De Spaanjaarden vierden hun overwinning door drieëntwintighonderd soldaten te doden en driehonderd burgers in het Spaarne te verdrinken.

Daarna was Alkmaar aan de beurt! Maar door de dijken door te steken werd het land rondom de stad onder water gezet. Wilden de Spaanse soldaten niet verdrinken, dan moesten ze maken dat ze wegwamen...

En zo werd Alkmaar de eerste stad die het Spaanse beleg doorstond... **VAN ALKMAAR DE VICTORIE!**

Dat beleg was van korte duur!

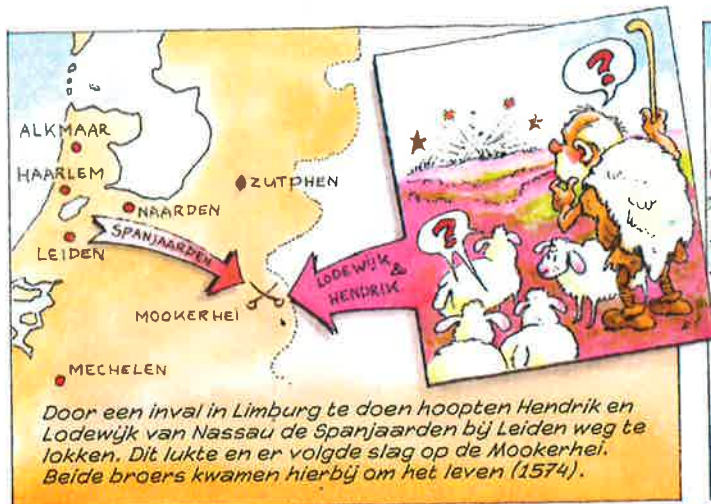
Geef mij maar broodbeleg... belegen kaas of zo!

Filips de Tweede vond dat Alva de zaken niet goed aanpakte en riep hem terug naar Spanje. Dit betekende echter niet dat prins Willem van Oranje het daardoor makkelijker kreeg...

Intussen was Leiden in last! Rondom de stad lagen Spaanse troepen die de Leidenaars ingesloten hielden. Geen muisje kon de stad in of uit!

Door een inval in Limburg te doen hoopten Hendrik en Lodewijk van Nassau de Spanjaarden bij Leiden weg te lokken. Dit lukte en er volgde slag op de Mookerhei. Beide broers kwamen hierbij om het leven (1574).

Na de slag keerden de Spaanse soldaten terug naar Leiden en opnieuw werd de stad omsingeld. Er ontstond hongersnood en de pest brak uit, maar voor de tweede keer bracht het water redding. Men stak de dijken van de rivieren door en de Spanjaarden renden wat ze konden...

Op drie oktober bereikte een geuzenvloot de stad om er haring en wittebrood uit te delen. Samen met de hutspot die de Spaanse soldaten op hun vlucht hadden achtergelaten werd het een smulpartij...

Leve Oranje!
Leiden is ontzet!

Ik ben ook ontzet!
Dit is geen eten meer,
maar vreten!

Cornelis Joppen!
Wat heb je daar?

Hutspot! Er staan potten vol van op de Lammerschans!

Nu, ruim vierhonderd jaar later, viert Leiden nog steeds feest op 3 oktober. Volgens traditie eten ze dan haring, wittebrood en hutspot!

Toen Requesens, een Spanjaard die Alva in 1573 kwam vervangen, in 1578 stierf, benoemde Filips nieuwe landvoogden over de Nederlanden. Na Don Juan en Matthias van Oostenrijk viel de keus op Alexander Farnesse.

Maar niet alleen tussen inwoners en Spaanse bezetters, ook tussen katholieken en protestanten woedde strijd. Koos een stad de kant van de prins dan pestten de protestanten de katholieken vaak weg. Prins Willem die inmiddels zelf protestant was, vond dat maar niks.

Geef mij maar patat met appeltaart!

KATHOLIEKEN ELASTIEKEN!

PROTESTANTEN KOMEDIANTEN!

Ik keur dit af! We moeten verdraagzaam zijn ten opzichte van elkaar!

Omdat enkele gewesten in het zuiden, waar meer katholieken dan protestanten woonden, plotseling voor Parma kozen, besloten de noordelijke gewesten tot meer samenwerking. En zo ontstond in 1579 de Unie van Utrecht.

Unie van Utrecht?

Ja, zolang we onderling knokken, komen we nooit van Spanje af!

Ja, heel belangrijk en ik zal je vertellen waarom.

Omdat de zuidelijke gewesten besloten zich niet langer tegen Filips de Tweede te verzetten, betekende dit een scheiding tussen de Noord-Nederlandse en Zuid-Nederlandse gewesten...

Holland, Zeeland, Utrecht, Gelderland, Friesland, Groningen, Drenthe, Overijssel en enkele Vlaamse en Brabantse steden zoals Breda, Brugge, Antwerpen, Yperen en Gent besloten de strijd tegen Spanje voort te zetten...

Oranje in de ban?

Ja, net als Luther, weet je nog wel?

Wie hem doodt, wordt niet gestraft!

Nee, vorstelijk beloofd! Daar ga ik op af!

De zeven noordelijke gewesten waren woedend over dit besluit. Vooral Holland, Friesland en Zeeland, die het rijkst waren en daarom het meest te vertellen hadden, eisten dat men de prins niet in de steek zou laten. De gewesten besloten Filips niet langer als hun koning te erkennen!

Een vorst die onze rechten niet erkent, is 'n slechte koning!

We vragen de hertog van Anjou ons land te regeren!

WEG MET FILIPS DE TWEEDE!
Ons regeert ie niet meer!

AJOU PARAPLU!

Zeeland en Holland kwamen toen op het idee om Willem van Oranje tot hun graaf te benoemen, maar dat feest zou niet doorgaan! Op 10 juli 1584 schoot Balthasar Gérard prins Willem dood. Dit gebeurde in Delft, waar de prins naartoe verhuisd was.

Oranje's dood betekende dat de opstand geen leider meer had. De zoon van Oranje, prins Maurits, was nog wat jong. Wel werd hij in Holland en Zeeland meteen tot stadhouder gekozen...

En? Wist die Balthasar Gérard te ontsnappen en kreeg hij die beloning van Filips de Tweede?

Niks hoor! Ze hadden hem al gauw te pakken en hij werd op een afschuwelijke manier terechtgesteld. Ja, zo ging dat in die tijd!

HOERA VOOR PRINS MAURITS!

Nee sufferd! ORANJE boven!